

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA'' MUME MƆƆGƆƆYA'' HAKEƆAW DANTIƆELIKAN

Kúmapabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bɛɛ ká kan ni bɔnya ye, àni kó bɛɛ ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bɛɛ ya hɔɔnya' sàbati, kà bɛɛ kánya nàsuma' dúnya' sìgì' la.

K'à mìnà à mà kó mɔɔya hákɛ lɔnbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kɔɔ, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìnà mà tɛle kúra min bɔra, à fɔra kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fɔ, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò kɛ, kó mɔɔw kà síran nɔɔn nà, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kùma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mɔɔya' hákɛ' látanga ní sàriya' sìgìli' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mɔɔw kàna wájibiya kà múruti bènkánni' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé kɛ jàmanaw ni nɔɔn cɛ,

K'à mìnà à mà dúnya' mùmɛ sáratikan' ná, Dúnya' Jàmanaw yá tɔ màntonw bɛɛ kà à yíra kó ù lánin be mɔɔya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bɔnya' ní à lànbe' la, ù lánin be cɛw ní mùsow kányanɔɔnmaya' lá hákɛ' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mɔɔya' yá nɛ sàbati, àni kà nànamaya' kɛcogo nùman' sìgì sèn kán hɔɔnya' berebere kɔɔ,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jɛn ní Tɔnba yé kà mɔɔya' hákeyaw látanga à nà' mà dúnya' mùmɛ kɔɔ,

K'à mìnà à mà, ò nàniya nùman té sé kà síra' sɔɔ ní benkélenma má kɛ mɔɔya' hákeyako ní à hɔɔnyako' kán,

Dúnya' tɔnba' ya nɔɔnlajereba' kà í kán' bila kà dunya' mumɛ mɔɔɔ hakeɛyaw dantigɛelikan gánsi kà à yíra ò nàniya nùman yé fɛɛn ye, mín ká kán kà kɛɛ mànton' ni nàsɔɔn' bɛɛɛ lɔɔpíni ye, yálasa mɔɔɔ kelen kelen bɛɛɛ, àni jɛɛkulu kelen kelen bɛɛɛ ye nin dantigɛelikan' nìn tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kɔɔɔ, kà fɛɛɛ kɛɛ dɔɔɔnin dɔɔɔnin ù ya húkumu' kɔɔɔ, wálima dúnya bɛɛɛ kɔɔɔ, kà hákɛya nínugu ní hɔɔɔnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à kɛɛ bɛɛɛ ye sɔɔn ù mà nà ná mà, à kɛɛra ù ya jàmana kɔɔɔna ye, wálima jàmana gbɛɛɛ min bé ù ya màrà' kɔɔɔ.

Baabu jɔnna

Wólo' lá, hádamaden' bɛɛ ye hɔɔn ye, bɛɛ ká kán lànbe ní hákeyaw Mɔɔ bɛɛ ye hákilitigi ye, bɛɛ ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà nɔɔn mína ní hádenya ye.

Báabu 2 nan

Mɔɔ' bɛɛ dɔ be kà à lɔn kó í ká kán ní mɔɔya hákeyaw ní à hɔɔ kófɔnin' bɛɛ ye nìn dantigelikan' nìn kɔɔ, mɔɔ má bɔ mɔɔ kɛɛkɛɛnninya lá, fàragbɛko ní fàrafinko te à la, síyawoloma te à cɛ ní múso má bɔ nɔɔn ná, í be kán mín fɔ, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé pólítikiko' lá, wálima hákilila gbɛɛw, ó te à bɔɔɔko te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígíya ní bólokolonya te à la, nàmakalako ní hɔɔnyako te à la ; fɛn o fɛn be nà ní wólomali' ye mɔɔw ní nɔɔn cɛ, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, ɓɓɔɔɔ má ɓɓ ɓɓɔɔɔ la. I ɓɓɔɔɔ' lànbe' tɔw ce' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yere mahɔɔɔnyanin ye, à ke jàmana ye mín be jàmana ghere ya màra kɔɔɔ, wálima à be à yere bólo jàmana ghere ya húkumu' kɔɔɔ, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔɔɔya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔɔ sí te sé kà mìnna kà í ke jɔɔ ye wálima kà í ke bólo kɔɔɔmɔɔɔ ye, jɔɔɔya' bánna, jɔɔféeere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tɔɔɔ, níjuguya' dānmátēme' fē, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bēē ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kera yɔɔɔ ó yɔɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bēē ká kán sàriya' lá, àyiwa bēē ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má ke wólomali ye. Bēē ká kán ní kɔseme ye sàriya' là kà i yere tanga ɓɓ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dāntigelikan' nìn sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔli' ye.

Báabu 8 nan

A be ben mɔɔɔ bēē ye cēn yere l, í ye í ya jàmana' sàriyaso' mǎgbē sàriya' mín jásininin be ò kóɔa' mà, kà i lákisi kà ɓɓ wálew mà, mīnw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye mīna, wálima kà dōn kàso' la, wálima kà à gbēn kà ɓɓ à fàso' la, kà à sɔɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔɔ' bēē ye, bēē fána ká kán ò lá, ni bēn kera i kán, i ya kiti tigē námara te mīn na, bēē ja'na, tìribinali la, mín be à yere sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bēna jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálima kà jàlaki' bēn à kán cēn' yere la, ni à jó te à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mīnaliko lára mɔɔɔ ó mɔɔɔ kùn, à te se kà mīna ábada, fó ni kíti kà à yìra tìribináli' la, kà à sɔɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkika' la.

2. Mɔɔɔ sí te se kà mīna kó la, kó' mín ketuma' kà à sɔɔɔ kójugu te i ya jàmana' kɔɔɔ, wálima dúnya' sàriya' la. Mɔɔɔ' be kó' ke tuma' mín na fána, à ni jàngíli' mín ká kán, ò wágati' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fē.

Báabu 12 nan

A te ben mɔɔɔ sí ye i sēn' dōn mɔɔɔ ghere ya jánamaya' kójaw la, à ya sókɔɔ kójaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔɔna gundow la, kà à sɔɔɔ jɔɔɔɔ te à lá ; wálima kà mɔɔɔ' lèebu, kà à tɔɔɔ cēn. Sàriya' ká kán kà lɔ bēē kɔ kɔɔ kà i látanga kà ɓɓ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔ, yɔɔ ó yɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔ' mín ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o benna bɛɛ ye.
2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò benna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. jánimabori' jà, mín ye kà siran i ní' jà kà i yere jini, à be ben bɛɛ ye ye dògotu jini, kà jàmana ghere jini, kà i kàlifa' sìgi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.
2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' mìnna mín na, wálima mín dúnya' sàriyaba' sɔsɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana ghere la, ò kó te.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔ' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénya ye.
2. Mɔɔ si ya jàmanadénya' te se kà bɔsi i la kà à sɔɔ kùn jɔɔjɔ te à wà mɔɔ si te se kà mɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénya' la kà dòn dɔgberɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálikuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní dɔgúlénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirili' la, celasígi' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfela' la.
2. Fúru' te sé kà sìri ní à má ke ni fúrujɔɔn' fila ya jen' ye.
3. Dénbaya dénbayaw kenin jɔɔɔn kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔ kelen, wálima jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.
2. Mɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín mìnna, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgberɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kene' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí mɔɔ' mín ye, ò benna i ye, à fɔli' kene' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔ si te se kà mɔɔ tɔɔɔ à hákilila' kánma, mɔɔ se kà mɔɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔɔɔn lájen jɔɔɔnye bolo mà, wálima kà tɔn' sìgi, ò dàgara mɔɔ' bɛɛ ye.
2. A te se kà wájibiya mɔɔ si kán, kó i ye ke tɔn dɔ tɔnden ye kà à sɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bee ye i sèn' dòn i fàso' kónaw jánaboli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔɔ gberɛ la, i yere kà mɔɔ' mín sùgandi i yere mà.
2. Kà lɔyɔɔ' sɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔ bee ye, wà bee ká kán à la.
3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenemaya kàlafili' sèn' fɛ, ni' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlafili' ká kán kà ke tuma ni tuma, bee ye wóte cógo kelen na, gundo la wálima cógo la, bee be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénýa' húkumu' kɔɔ, bee ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demɛ' ye, i ya dúnyalatige' gbeleyaw la ; bee ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lánbe' kɔɔta, kà í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bee ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bee ká kán kà látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔ' ni mɔɔ' mín ya báara' ye kelen ye, òlugu ká kán ni sàra kelen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakela' bee ká kán ni sàra ye, mín be ben à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' jà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù háke' la, bònýa' kɔɔ ; kà sínipasigi' fána jàte' mìnna ò la n'à be ben.
4. A be ben bee ye sendika sigi, wálima kà dòn sendika' la, yálasa kà i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bee ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán kà baara' bila tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bee ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù siyɔɔ', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyálan' be nɔɔya cógo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya demɛ' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' kà lásigi, ní lùjura kà à sɔɔ, ní à ke fíriyato ye, ni kɔɔ' nàna kà à dese, wálima gbeleya' fɛn ó fɛn kà à sɔɔ, mín be à ke desebagato ye kà à sɔɔ à yere nɔ te.
2. Mùsow ya kɔɔmaya' ni dénw ya dénmisenya' ká kán ní demɛ màgben kerɛnkerennin ye. A kera fúrukɔɔden ye, wálima à kera fúrukɔɔfeden ye, dén' bee ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bee ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'áfɔ kàlan' dùmála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà ke fɛ lɔɔkɔɔnin ye ; sánfekalan' ká kán kà nɔɔya bee mà, bee ká kán kà kánya à la.
2. Kàlan' làpíni' ká kán kà ke kà mɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔya' hákew ni à hɔɔɔnya' lásàbati. A ká kán kà jɔɔɔnfaamuya jɔɔɔnbonya' sàbati mɔɔw ni jɔɔɔn cɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni jɔɔɔn cɛ, àni kà dúnya' tɔnba' demɛ jásuma' la dúnya' kɔɔ.
3. Dén' ládamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàcɛ ni bámuso' tá lè ye fɔɔ.

Báabu 27 nan

1. A be ben bee ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, kà dàamu' sɔɔ sékow la, àni kà i nìyɔɔ' ke lonkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔ.
2. Fɛn ó fɛn bɔra lonkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à bɛna ke báasi mɔgɔw mà, à kera ù bólofen cenni ye wálà kùnmasúuli, bee ká kán ni làtangali ye òlúgu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' nɔɔ hákeyaw ni hɔɔnya' sàbatíli' sigida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùme kɔɔ, bee ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sigida' ya háke' ye mɔgɔ kelen kelen bee kùnko ye, k'à lá à kán ní sigida' tɛ, i ya mɔgɔya' te dáfa.
2. Dàn sí te mɔgɔ' ya hákeyaw' ni à ya yerɛmabíla' la, fó à dɔ be kà i kɔɔsi à kana mɔgɔ gbere tɔɔ, à ye i jànto mɔgɔ gbere ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni nàli' ni jàma' làganfiya' kánma, beekanya' kɔɔ.
3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yere-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míriya gbere bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigelikan' nìn hákew ni à hɔɔnya' bènni' ye.
